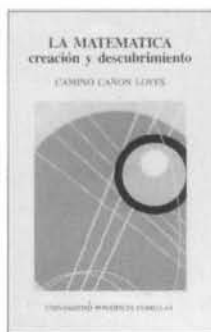

Per a la gran majoria, acusmàtica, la matemàtica —o les matemàtiques?— ve a ser un regne ignot ple de lletres, números i simbologies estranyes. Un regne que limita, per *dalt*, amb l'atmosfera irrespirable que sempre tenen totes les coses sagrades, i, per *baix*, amb una calculadora electrònica que trau decimals. La cosa, en aquest sentit, no ha canviat molt d'ençà d'en Pitàgores. Però les coses han anat molt més enllà. La distinció entre unes ciències més ciències que les altres s'ha fonamentat, en gran mesura, en un major o menor protagonisme heurístic d'aquest *saber*. Galileu ja va deixar ben clar que la naturalesa s'expressava en llenguatge matemàtic, i això, siga menys veritat o més mentida, va quedar gravat i ben gravat en la memòria de la ciència occidental. Però, a redós d'alguns trasbalsaments epistemològics *interns* (Gödel, paradigma del caos *et alii*), les ciències socials han començat a considerar les seues germanes majors d'una altra manera. Han començat a perdre'ls el respecte, valga l'expressió. El *programa fort* de la sociologia del coneixement científic, per exemple, s'ha atrevit, *fins i tot*, a qüestionar els principis d'Universalitat i Immutabilitat que se li suposen a

CAÑÓN LOYES, Camino, *La matemàtica. Creación y descubrimiento*

Universidad Pontificia de Comillas, Madrid, 1993, 450 pp.

curiós que aquesta vindicació dels aspectes més sacres i sobrenaturals de la matemàtica es realitzi *des* d'una universitat Pontificia. Massa sagrat tot, em sembla. I massa curiós per a ser casualitat. **M.B**

aquest coneixement. Cal dir que aquest moviment relativista només últimament ha començat a abordar la matemàtica, l'últim dels recintes sagrats de l'Inamovible Veritable. I, lògicament, els professionals del ram no han tardat gaire a defensar-se del setí a què s'ha sotmés l'abans Inexpugnable murada dels Números. I tampoc els falten raons.

Aquest llibre intenta precisament de preservar d'aquestes incursions sociològitzants la ara més sagrada: la «dimensió» de necessitat irreductible a dimensions empíriques que té indiscutiblement la matemàtica, al parer de l'autora. I si bé les conclusions (conciliadores però no concessives, mitjances però no mediatrises) mostren unes inclinacions últimes ben evidents i previsibles; i si bé molt de la seua metodologia (massa internalista) i moltes de les seues conclusions (massa contundents) mereixen més que un punt de suspicció, no està de més llegir-ne la defensa. De totes formes, no deixa de ser

«No podria donar a la meua vida cap major profit que el d'aportar alguna cosa a la ciència natural», va deixar escrit Darwin. I la cosa sembla ara ironia o exercici de falsa modèstia. Resulta evident que la importància de l'estructura teòrica que va ordinar ha transcendit sobradament l'àmbit de la «ciència natural». Però la teoria evolucionista —tot un programa metafísic d'investigació, que han dit alguns— ha sofert, valga el punt d'ironia, una notable evolució d'aleshores ençà. No podia ser altrament. Darwin va canviar la direcció i el sentit de les demandes dels biòlegs, de la mateixa manera que Marx la dels científics socials. No és casual, per això mateix, que les conjeitures d'en Malthus serviren de detonant a l'*Origen*. Però a una demanda ha d'acompanyar sempre una resposta, una resposta que sembla difícil de trobar en un camp de coneixement com aquest, on la conjectura i la hipòtesi científiques guareten en espera de dades empíriques i demostracions sufi-

PERETÓ, Juli G., *Orígenes de la evolució biològica. Un panorama de las ideas modernas sobre el origen de la vida,*

Eudema, Madrid, 1994, 96 pp.

cients, que potser no arriben mai, a més. Perquè és que la demanda bàsica, que inclou totes les altres, bé que formulada des del camp de la biologia, té un innegable caient filosòfic: Com, Quan i Per Què s'originà la vida? Demanda reformulable també a la manera clàssica: com s'originà la *res* —la vida biològica— del no-res —la seua absència? De segur que Parmènides gaudiria amb aquesta nova versió del trencaclosques. I la pregunta, evidentment, ha desembocat en moltes respostes, respostes que depenen dels diferents prejudicis —o punts de vista— dels científics interessats. I aquesta succinta però sucosa monografia pretén fer una ullada a totes les que s'han donat fins ara (des de la sopa biològica d'Oparin al món de l'ARN, passant per la membrana o els minerals), sense voler, per això, sancionar aquella o aquesta hipòtesi, sinó possibilitar que el lector, «esforçant-se en el dubte, plantege interrogants més adequats sobre l'origen de la vida». Gimnàstica cartesiana, doncs. Bona gimnàstica cartesiana. **M.B.**

Res. No res. Les ziga-zagues semàntiques i els nusos de sentit del llenguatge vénen a ser erupcions cutànies del *Dasein*, del no-res ontològic. Erupció, aquesta del nihilisme, considerada —i tractada, terapèuticament parlant— per la *welstangchauung* tecnocràtica i positivista hodierna com una pertorbació malaltissa en la pell de l'ordre, que ha d'estar tibada i ben neta. I són aquestes paraules (malaltia, pertorbació, ordre) veritables sediments de significat que demanen una genealogia semàntica que palese l'humus ideològic en què creixen. La cultura de la màquina/treball en què vivim associa nihilisme a caos, entès com a patologia, com a desviació. I aquest *horror vacui* burgès no fa sinó accentuar les contradiccions entre la representativitat oficial (científica, tecnològica) de les coses i l'experimentació angoixosa, o temerària, del buit que les hi subjau. L'obra de Ernst Jünger se situa en aquesta cruïlla. I aquest llibre n'és un excel·lent i meritori recorregut. Iniciàtic, valdria a dir. Ens trobem davant d'un esforç i un resultat excepcionals. Excepcional perquè transcendeix sobradament els estretíssims marges de l'Acadèmia i l'erudició, la seua filla borda. Marges que limiten, curiosament (?), amb el llindar que obri el pas al no-res: llindar *erudit* que instaura antinòmies que no són (ordre/caos, sanitat/malaltia, sobri/ebri),

OCAÑA, Enrique,
Más allá del nihilismo.
Meditaciones sobre
Ernst Jünger,

Universidad de Murcia, Múrcia,

1993, 286 pp.

però que es volen així per a justificar l'ordre —un o altre— de les coses. Excepcional també perquè, ben escrit, ben tratat i estructurat i ben meditat com està, el llibre d'Ocaña escapa a la tipologia del llibre-que-ha-estat-abans-una-tesi, tan lamentablement habitual en aqueix bastió del coneixement complet, completiu i *complexiu*: la Universitat. I excepcional, finalment, perquè mamprén l'estudi d'una figura com la de Jünger, proteica i densa, impossible de retre al calçador acadèmic. Jünger, voluntari a la legió estrangera, militar a les dues guerres mundials; Jünger, entomòleg tranquil i botànic curiós; Jünger, narrador amb una prosa metafòrica i majúscula; Jünger, simpatitzant primer del NSDAP (Hitler admirava la seua primera obra, *Tempestes d'acer*), incisiu contradictori després; Jünger, peoner experimentador amb psicoactius. Jünger —*pensador* (?)— és negació de la pruija delimitadora i contrastiva del pensament *occidental*; és reificació de la substància indicible del res, del seu coneixement prelògic. I és, finalment, argonauta temerari, cor aventurer que s'enfronta a les latituds abissals de l'home, «mostrant la radical carència de certesa i fonaments sobre les quals s'assenten les certituds admeses». Jünger, doncs: invitació a (trans)passar a l'«altre» costat. L'entrada és amagada, oberta però estreta. Ocaña la fa més accessible. I abellidora. **M.B.**

Possiblement, encara ens pesa molt l'herència platònica, aquella que busca essències límpides o fronteres conceptuals ben definides. Això, almenys, asseguren alguns científics de renom. I la cosa té moltes probabilitats de ser certa: heus ací l'aporia del big bang o allò de l'expansió de l'univers, per exemple. Però no cal anar tan lluny, tampoc. Al nostre cervell (tot un veritable i altre univers), trobar —potser, fins i tot, buscar— límits precisos resulta un afany insalvable. Almenys de moment, que solen dir els científics. Vull dir, mamprendre-les amb el bisturí racional per quarterar el cervell i distingir una base biològica d'una altra psicogènica —que Freud i molts altres abans i després d'ell han descobert i estudiat—; delimitar i definir cadascuna d'aquestes bases per a atorgar, després, a una o a l'altra la causalitat d'aquell o aquest altre comportament humà; tot això —quarterar, definir o delimitar— resulta, més que ja no difícil o impossible, especialment perillós en aquest cas. S'escau,

TOBEÑA, Adolf,
Intimitats del cervell humà,

Edicions La Campana, Barcelona,

1994, 168 pp.

doncs, d'evitar contundències i extrapolacions agosarades o definitives, que tan sovint han derivat en excessos frenològics, molt del gust dels alienistes professionals, d'altra banda. I per això és que cal felicitar Tobeña, per la perspectiva tan saborosament irònica amb què va afrontar l'encàrrec que un dia li féu un amic: escriure articles d'opinió sobre temes mèdics o científics per a l'AVUI. I no només perquè aquells articles —alguns dels quals s'apleguen en aquest llibre— estiguen ben escrits i facen bo i divertit de llegir, ni tampoc perquè Tobeña ultrapasse, molt encertadament, la miopia de l'especialitat i l'especialització, ans també i sobretot perquè l'autor fa del dubte i la possibilitat científics fèrtils i fervoroses invitacions a veure les coses d'una altra manera, rigorosa però no circumspècta, científica però no absolutista, divertida però no gens per això mistificadora. Perquè aquest és un dels majors beneficis que procura el llibre: el d'afrontar una gran vastitud de temes amb l'exercici de la raó. L'humil exercici de la raó. **M.B.**